

Taq-e Bostan, Hirschjagd

جامع محمدی
دوره دوم

برای سال سوّم و چهارم مدارس

ابتدائی

تالیف

آقای شَدّین

آپ بیست و پنجم

کتاب
پیکان

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
تأسیس ۱۳۱۶

پیکان - جعفر

۱۳۲۲/۱۳۲۱

حق طبع

غوطه و مخصوص است به

کتابخانه

سعادتی

۲۱

۹۲۱

س

در دفتر کتب کتابخانه ملی

۲۱۹۲۱

اصول دین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس اول

اصول دین اسلام چیزهاییست که مرکز بآن اعتقاد
دارد مسلمانان است

اصول دین اسلام سه چیز است   توحید   نبوت - معاد

اصول مذهب شیعه چیزهاییست که هر مسلمان
بآن اعتقاد دارد شیعه است

اصول مذهب شیعه دو امر است . عدل - امامت

پس مجموع اصول دین و مذهب پنج چیز است

توحید - عدل - نبوت - امامت - معاد

توحید - یعنی خدای عالم یکست و دو پرست

شریکی و مثلی ندارد

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران

بدلیل آنکه اگر دوی نظام عالم برهنه شود

عدل - یعنی خدای عالم عادل است و ظالم

نیست بدلیل آنکه ظلم فیج است و از خدا ^{بسی} ^{بسی}

درس دوم

صفات بیوتیه خدا هشت است از این مراد

پس تو هستی

اول قدرت

دوست

دوم علم

نقد بودن

سوم حیوة

قد و کشتن

چهارم اراده

نمیست

پنجم اذراک

بوده و خواهد بود

ششم قدیم و ابدی

کشتن نه زبان

هفتم تکلم

هشتم صادق

قادر و عالم و حی است در هر یک پس قدیم و ابدی و دان تکلم صادق

صفات سَلْبِيَه یعنی صفاتِ بِنَکِه و روحِانیست از این ^{سَلْبِ} صفات

اول مرکب از چهره نیست - دوم جسم نیست

سوم مرئی نیست - چهارم محل چهره نیست

پنجم شریک ندارد - ششم صفات او زائد بر

ذاتش نیست - هفتم بی نیاز از غیر است

نه مرکب بود و جسم نه مرکبی نه محل

بیشتر است و معانی تو غنی دان خالق

درس سوم

نبوت - یعنی پیغمبر اینک از جانب خدا آمده اند

که اول آنها حضرت آدم علیهِ السَّلام و آخر آنها

حضرت محمد بن عبد الله صلی الله علیه

و آله و سلام است همه بر حق بوده اند

بدلیل آنکه بر خدا لازم است که توبی و نعمانی

بندگانش پیغمبر می فرستد تا خبر و شریک آنها

بفهماند و اگر بفهرسند خلق در کراهی خواهند

افئاد و این ظلم است و ظلم از خدا روا نیست

هر پیغمبری برای اثبات پیغمبری خود لابد است

که معجزه داشته باشد تا صدق از کاذب بهتر

داده شود چنانچه پیغمبر ما دارای معجزات بی

شمار است که بزرگترین آنها قرآن است

در کس چهارم

امامت - یعنی حضرت علی بن ابی طالب علیه

السلام با پادشاه فرزندش از جانب خدا و رسول

صلی الله علیه و آله خلیفه بوده اند

بدلیل آنکه بعد از پیغمبر عالم بودند و پیغمبر هم

با امامت ایشان تصریح فرموده و اساسی آنها از این

معجزه عبارت است از آوردن چیزهایی که فوق العاده باشد و دیگران

از آوردن مثل آن عاجز باشند

از این فراداست

- ۱- علی بن ابی طالب
  - ۲- امام حسن مجتبی
  - ۳- امام حسین
  - ۴- امام زین العابدین
  - ۵- امام محمد باقر
  - ۶- امام جعفر صادق
  - ۷- امام موسی کاظم
  - ۸- امام رضا
  - ۹- امام محمد تقی
  - ۱۰- امام علی نقی
  - ۱۱- امام حسن عسکری
  - ۱۲- حضرت صاحب الزمان
- عجل الله فرجه که الان زنده و از انتظار غائب است
و روزی ظاهر خواهد شد و زمین را پر از عدل
و داد خواهد کرد بعد از اینکه پر از ظلم و جور شده
باشد

این ده از ده تن مابا حضرت رسول و فاطمه زهرا سلام الله علیها

چهارده معصوم گویند

دوس پنجم

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران

۹
مهاد - یعنی تمام مردم بعد از مردن و درو^ی من
پیامت زنده می شوند و جزای اعمال خود را می^{سپند}
بدل آنکه اگر کسی خوبی ناید نماید و جزای آن را
نپسند مثاقی با حدل خداست پس بر خدا لازم است
که دوباره مردم زارنده نماید و مجازات اعمال
آنها را بدهد

فروع دین

عبادات افعالی است که مشروط بقصد قربت
باشد مانند نماز و روزه
عبادات برهشتی هم است

اول طهارت - دوم نماز - سوم روزه - چهارم
خمس - پنجم زکوة - ششم حج - هفتم جهاد - هشتم
امر معروف و نهی از منکر

کتاب طهارت - درس هشتم

آب برد و قسم است : مطلق و مضاف

آب مطلق آنستکه عرفاً آن را آب گویند مانند

آب جاری و غیره

آب مضاف آنستکه از چیزی گرفته شده باشد

یا با چیزی مخلوط شود بضمیمه که از مطلق بودن خارج

کرد مانند آب هندوانه و کلاب و آبگوشت و غیره

آب مطلق بر سه قسم است : آب جاری - آب پست - آب خا

آب جار بخش نمیشود مگر آنکه بواسطه ملاقات نجاست

طعم یا رنگ یا بوی آن تغییر یافته باشد و اگر هم تغییر

کرد فقط همان قسمت تغییر یافته بخش خواهد بود

آب باران در وقت باریدن و آب حمام هرگاه م

داشته باشد در حکم آب جاری است

درس هشتم

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران

آب پستاده بود و منم است : آب کثیر و آب قلیل
 آب کثیر آنست که بعدد کربا زیاد تر باشد و در حکم
 آب جار پست و در صورتی که بخس شدن نظاهرش با بقیست^{ست}
 که اینقدر که بدین مقدار آن بر پدید نا تغییرش بر طرف شود
 آب قلیل آنست که کمتر از کربا باشد و بملاقات بخا^{ست}
 بخس میشود و در صورتی که بخس شدن و بخن پان کر
 دفعه در آن پاک می شود

کراز چت وزن یکصد و بیست و هشت من و نبرو
 بیست مثقال که است و از چت مساحت حجی است
 که هر یک از طول و عرض و عمق آن سه و جب و نیم
 بوجیب شخص مشکو الخلفه باشد

آب چاه - آب چاه اگر بواسطه ملاقات بخاست
 از اوصاف سه گانه اش تغییر نماید بخس می شود و
 فلا و نظاهرش با بقیست که آنقدر آب از آن

ثانی پیرش بر طرف شود

و در نوع ششم

آب مضام هر قدر که باشد بملاقات می آید
بجس می خورد و آب بنمخورده کبابه جوانان ظاهر است
مگر آب بنمخورده سگ و خوک

میشناسا - بخاشاک از این فراداست : بول
و غایط جوان حرام گوشتی که خون جهمند داشته
باشد . خون و مرده از چوبانیک خون جهمند داشته
باشد خواه حلال گوشت و خواه حرام گوشت

سگ و خوک بزی با تمام اجزای و هر مشکری که
باصد روان باشد چون شراب دیگر مضاعف و غنی

در س هفتم

مطهرات و چیز است

آب مطلق و دم زمین - سوم تنک و کهنه

استخاء - چهارم آفتاب - پنجم آتش - ششم فتن

و تبعث - هفتم اسبغاله - هشتم انقلاب - نهم

اسلام - دهم زوال عین

آب مطلق پاک کنند است هر چه را که نجس شده

باشد - زمین پاک کنند است کف پا و نه کفش

بعد از زوال عین نجاست

آفتاب پاک کنند است و چیزی را بعد از خشک شدن

و زوال عین نجاست اول زمین و هر چه فایده

نباشد مانند در و دیوار و درخت و غیره

و قوم حصیر و پودیا

آتش پاک کنند است هر چه نجس را که خاک بر نماز

درس هفتم

تقصیر پاک کنند است آنچه را که باقی بماند مثل

آنکه دو تلت آب انکو و بخار شود

مُبَعِّث - مثلاً اینکه آلات شهره پرمی بعد از ثلثان
شدن آب انکو و پاک می شو.

استحاله - یعنی تبدیل شدن شیئی نجس بشیئی پاک
مثلاً آنکه مردار و عذره تبدیل بخاک پاک و کرم گردد
انقلاب مثلاً آنکه شراب سرکه شود

اسلام ناپاک کتیده است بدن کافر را از نجاست
کفر - زوال عین یعنی برطرف شدن نجاست از باطن
گوشت و دهن و بینی و چشم انسان و غیره

مذکوره آب مضاف پاکست و پاک کتیده نیست
و دفع حدث و جث هم بان جایز نیست

درس بازدهم

نظر بر شستن نجس - هر چیزی که نجس می شود

بیک مرتبه شستن در آب کثیر و جاوید و دوم مرتبه

با آب قلیل پاک می شود

و اگر قبل فساد باشد باید آنرا فساد هم داد
هرگاه علم بموضع نجاست داشته باشد باید
همان موضع را بشوید و در صورت جهالت نما
آن شیء را بشوید و طریقه را که سکت بپسند یا از
آن بیاشامد باید اول آنرا با خاک بکشد فعه مالید
و بعد دو مرتبه با آب بشویند و طریقی را که خو
زبان بزنند یا از آن بیاشامد آن را باید هفت
مرتبه با آب شست

درس دوازدهم

طهارت — طهارت بر سه قسم است :

وضو — غسل — تیمم

واجب وضو — واجبات وضو هفت چیز است

اول نیت . باین طریق که وضو میگیرم برای نماز

الی الله و باید این نیت مقارن با شستن و باشد

اور غرا،

با استندانه حکم آن بخت ازاوّل تا بانو نیت مخالف
نماید. دوم شستن صورت از دستنکاه. مؤسّر تا آخر
زنج و آنچه میان روان گشت شست و مضافاً بکرد
سوم شستن سر و دست ازاوّل تا سرانگشتان
چهارم مسح پیش سر با موی آنرا بر می آب وضوء
را ندازه که اسم مسح بعمل آید

پنجم مسح دو لیشت پا از سرانگشتان تا کعبین
ششم ترتیب یعنی افعال وضو را پس پیش بندها ^{خفتن}
هفتم - موالات یعنی افعال وضو را پی در پی
بجا آوردن

نوافض وضو

نوافض وضو پنج چیز است

اول حدث اصغر - دوم خواب - سوم مسخه

چهارم بهوشی - پنجم موجب غسل و غیره

دوسرے روز دھرم

غسل برد و دھرم است : تریپے وار نما سے
 غسل تریپے لٹکے بعد از پا کشدن بدن نیت
 نماید با نظر بیکه غسل تریپے میامینا و دم فربه
 الحائث بعد سرو کردن زان سوید بعد طرف ^{شمال} را
 بعد طرف چپ بدن را

غسل از نما سے آتشکے بعد از پا کشدن نیت
 غسل از نما سے نماید و بعد بکمر بنه ز پر آب رود
 بطوریکه آب تمام سرو بدن را فرا گیرد
 غسل - هر میت مسلمان باد و حکم مسلما
 غسل واجب است مگر سقط شده که غسل
 کمتر از چهار ماه باشد

میت سه غسل دارد : اول بآب سرد دوم بآب
 کافور - سوم بآب فراح - باین ترتیب که ابتدا سر و گردن

بشوید بعد طرف راست بدترا بعد طرف چپ را
هرگاه سدد با کافور پا فت نشود عوض آنها آب

باب فراح غسل دهند

اگر غسل میت باعث مثلاً شی شدن گوشت پا

پوششش کرد و آنرا نپتم دهند

درس چهارم

غسل مس میت - هرگاه کسی متش کند میت

آدمی را بعد از سرد شدن و پیش از غسلش با ^{سنگ} _{سنگه}

متش نماید قطعه جدا شده از بدن را که دارا استخوان

باشد خواه از زنده جدا شده باشد و خواه از مرده

غسل بر متش کنند واجب است و اگر آن قطعه جدا

شده بی استخوان باشد با آنکه متش میت غیر آدمی

نماید واجب است که فقط دستش را بشوید و غسل

لازم نیست

درس نایزدهم

نهم - موجبات نهم دو چیز است

اول آنکه آب بشود و خوباً غسل یافت نشود

دوم آنکه برای استعمال آب عذر داشته باشد

بر هر چیزی که ماسم زمین بر آن اطلاق شود میتوان

نهم کرد از قبیل خاک و سنگ و بر معدنیات

جائز نیست مگر کج و آفتاب قبل از پخته شدن

هرگاه خاک یا بعضی از معدنیات مخلوط شود

و اگر خاک غالب باشد نهم بر آن جایز است ^{فلا} الا

هرگاه خاک یافت نشود بر عباد و لباس و عباد

نمند زین استی ناپوشها یا حیوان سوار پس نهم

نماید و اگر هیچک یافت نشود بر کل نهم نماید

واجبات نهم پنج چیز است

اول نیت - دوم استدامه حکم آن - سوم دود ^{سزا}

با هم بر زمین زدن . چهارم مسح پیشانی . پنجم
مسح پشت و دست

دوس شائزدهم

افسائیم - نهم بر دو ششم است . نهم بدل

از وضو - نهم بدل از غسل

گفتیم - نهم بدل از وضو را با بطریق با

بجا آورد که اول نیت کند با بطریق نهم بدل از

وضو بجا آورد فریضه الی الله و بعد از نیت دو

دست را با هم بکشد دفعه بر زمین زند و با دو کف دست

پیشانی را از رستگاه گوشها طرف بیست مسح نماید

بعد با کف دست چپ پشت دست راست را از ج

تا سر انگشتان مسح نماید و با کف دست راست پشت

دست چپ را بطریق مذکور مسح نماید

نهم بدل از غسل هم مانند بدل از وضو است ^{سنگه} الا

در نهم بدل از غسل دوم مرتبه باید دو کف دست
بر زمین زدند و نفعه اول از برای مسح پیشانی و نفعه
دوم برای مسح پشت و دست

شواهد و اجماع با اصول صاحبان طهارت

اصول اسلام است. اصول این اسلام چند چیز است. اصول نه باب ششم است.
اصول نه باب ششم است. توحید یعنی چه. چه دلیل. عدل یعنی چه. چه دلیل. صفات
بنو خدا چیست. صفات نسبت به خدا چیست. نبوت یعنی چه. چه دلیل. معجزه
و ارم است. برای اثبات پیغمبر چه لازم است. معجزه چیست. ائمه است. پیغمبر
است یعنی چه. چه دلیل. امامی و ائمه امام بیان کنند. معاد یعنی چه. چه دلیل. معاد است
عبارت این قسم است. صفات چند چیز است. نجاسات چند چیز است. نجس یعنی چه. چه دلیل
تطهیر کرد. ظرفی که ملک عیب پذیر باید آن کرد. طهارت بر چند قسمت. غسل و مسح و
غسل و تماسی که است. غسل و اصابت با. غسل است چه دقت واجب شود
واجبات تیمم چند چیز است. تیمم بر چند قسم است. تیمم بدل از وضو واجب است
بجا آورد. تیمم بدل از غسل واجب است بجا آورد.

کتاب صلوة - درس هفدهم

کتاب نمازها بکے در شریعت اسلام وارد شده

بر دو قسم است : واجب و مستحب

نمازهای واجب هفت قسم است : اول نماز پُنج

دوم نماز جمعه - سوم نماز عیدین چهارم نماز

آیات - پنجم نماز طواف - ششم نماز صیّت - هفتم

نماز قضا و نماز واجب بند و شبه آن و نمازها

دیگر مستحب است مانند نماز حاجت و غیره

مفاد نماز شش چیز است : اول طهارت بدن

دوم ستر عورت - سوم وقت شناختن - چهارم

قبله شناختن - پنجم لباس نماز گذاردن عصبی و نجس و

پوست پشه و از اجزاء حیوان حرام گوشت نباشد مکرر ^{است}

خروج و سنجاب و اگر نماز گذارد مرد با ستر ^{خالص} و

نباشد ششم مکان نماز عصبی و دارا نجاست مسریه نباشد

وهم چنین باید آب وضو و غسل و خاک تپتم غصبی بنا ^{شد}

درس هجدهم

نماز پومپه - پنج نماز است که دهر شبانه ^{روز}

بکمرته باید بجا آورده شود از این قرار

نماز صبح و ظهر و عصر و مغرب و عشا

از این اقامه - قبل از هر یک از نمازها پومپه

اذان و اقامه مستحب است و فصول اذان از این قرار ^{است}

الله اکبر چهار مرتبه اشهد ان لا اله الا الله ^{دو مرتبه}

اشهد ان محمدا رسول الله دو مرتبه حتی على الصلوة

دو مرتبه حتی على الفلاح دو مرتبه حتی على خیر ^{لک}

دو مرتبه الله اکبر دو مرتبه لا اله الا الله دو مرتبه

فصول اقامه نیز مانند اذان است مگر آنکه در اول دو

مرتبه الله اکبر و بعد از حتی على خیر ^{لک} دو مرتبه قد

قامت للصلوة و در آخر یک مرتبه لا اله الا الله داود

و بعد از آنها درین اشهرند آن حیثیات و اقوال و
المقتضیات و جمیع آن در مرتبه بنابر مذهب شیعه

مستحب است ولی خیر ادا آن واجب نیست

در روز و شب

واجبات یا مفارقات نماز

واجبات نماز هشت چیز است

اول نیت - دوم تکبیره الاحرام - سوم قیام

چهارم قرائت - پنجم رکوع - ششم سجود - هفتم

تسبیح - هشتم سلام

نیت - مراد از نیت قصد نماز معین است و نیت

الی الله و نیت باید مقارن با تکبیره الاحرام باشد

و تا آخر بهمان نیت تا بی و نیت مخالفی ننماید

تکبیره الاحرام

مراد از تکبیره الاحرام گفتن الله اکبر است در حال قیام

بناشد و بنا بد بلفظ عربی بوده و ترجمه آن بنا شد

کافی نیست

پنجم - مراد از پیام ایستادن در حال قیام

و تکبیره الاحرام و قرائت است بنا فدوت و اگر عا

اذا ایستادن باشد تکبیر نماید و اگر نتواند نشسته

نماز بخواند و در صورت عجز بپای و بنواهد و اگر از ا

عاجز باشد بیست بخواند و در این صورت بکار کوع

و سبب اشاره بنا سر و چشم نماید

درس بیستم

قرائت - مراد از قرائت خواندن حمد و تکبیر

در هر رکعت از نماز دو رکعتی در دو رکعت اول

از نماز سه رکعتی و چهار رکعتی خواندن یک حمد بنا

شیع اربع که عبارت است از سبحان الله والحمد لله

ولا اله الا الله والله اکبر در رکعت سوم از نماز

رکعتی و در دو رکعت آخر از نماز چهار رکعتی

در نماز صبح و در دو رکعت اول مغرب و عشاء چهار

در قرائت واجب است و در باقی اخفات مکرر نان

که کلبه باید اخفات بخوانند

در تسبیح و تکبیر

رکوع - رکوع عبارت است از خم شدن سجده

دو دست بر زمین بوسه

رکوع در هر رکعتی سه بار واجب است مگر در نماز

آیات و واجب است در حال رکوع زکوة بگوید که اقلان

بکبریه سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ یا سه مرتبه سُبْحَانَ اللَّهِ

و بعد از ذکر سر از رکوع بلند کرده راست بایستد

و مستحب است که پس از سر بلند کردن از رکوع

بگوید سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

سجود - در هر رکعتی دو سجده واجب است و در

وقت سجده و هفت عضو انسان باید بر زمین برسد
پیشانی - رگف دست - دوسر زانو - رانکشت
بزرگ پا

موضع سجده از موضع ایستادن بلند تر از کمر است
پای خست نباید باشد و هرگاه نتواند بر سطح
عذر سجده کند اشاره نماید با اینکه مهر را بلند
بر آن سجده نماید ذکر سجود این است بکرمتبه
سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ بِاسْمِ رَبِّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ
و در بین دو سجده با آرامی بنشیند

درس بیست و دوم

تسبیح - مراد از تسبیح گفتن اینکلمات است
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ
أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
و نماز دو رکعتی بکرمتبه و در نماز سه رکعتی و چهار

و گفته دو مرتبه تشهد واجب است و واجب است
بعد و تشهد بنشیند

کَسَلِمُ - مراد از تسلیم سلام دادن در نماز است
و صورتش این است اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِكَ
الصَّالِحِينَ اَللّٰهُمَّ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ گفتن
اَللّٰهُمَّ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ قَدَّوْل
مستحب است از اول نماز تا آخر نماز مستحب است که هر یک
از افعال نماز را با طمأنینه بخواند و هم چنین بنشیند و
موالات و آنها شرط است

تَوَكُّفٌ - در هر یک از نمازهای یومیه دو رکعت دوم ^{بعد}
از قرائت و قبل از رکوع قنوت خواندن مستحب است با ^{شک} بجز
دستها را مقابل صورت خویش گرفته بطوریکه گفت دستها ^{بجانب}
آسمان باشد و هر دعا ^{بجانب} بخواند و در فصل خوا
کلمات فوج است و بعد از آن در فضیلت این دعا ^{غنی} اللهم اغفر

وَارْحَمْنَا وَخَافِنَا وَاعْفُ عَنَّا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِنَّكَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

سؤالات

کدام نمازها یک در شریعت اسلام وارد شده چند قسم است و نمازهای واجب چند
قسم است نماز چند قسم است و کدام نمازهای بویسته چند نماز است و فصول اذان چیست
فصول اقامه کدام است و اینجا نماز چند چیز است مراد از بیت چیست مقصود از تیره کدام
بیت مراد از قیام چیست و در کدام نمازها باید مسجودات خواند رکوع چیست
ذکر رکوع چیست و در هر رکعتی چند رکوع لازم است و در هر رکعتی چند سجده لازم است
در حال سجده چند عضو باید زمین ببرد اگر نیندی محل سجده در محل استیادن چند رکعتی
باشد نماز چگونه است و هرگاه بواسطه عذری نتواند سر را بسجده گذاشت چگونه تشهد چیست
طایفه از نماز واجب است یا از تریب و برائت و افعال و ترک کارش طاعت یا از ثنوت نماز
واجب است یا از فتور چگونه باید خواند

در مناسبت و سووم

مبطلات یا منافیات نماز

۳
مبطلات نماز بر دو قسم است

اول آنها بشک عمداً و سهواً نماز را باطل میکنند و قبل
موجبات وضو و غسل و کمی و زیادتی کنی از ارکان نماز
دوم آنها بشک عمداً نماز را باطل میکنند نه سهواً و عمد
آنها هشت است : اول پیش سرالقیات کردن
دوم سخن گفتن بد و حرف و بیشتر بغیر قرآن و دعا
سوم قهقهه چهارم اکل و شرب پنجم فعل کثیرا سبکوت
طویل که نماز کذا و را از صورت نماز خارج نماید
برای اموری دنیا کریم کردن هفتم دست بستن نماز خوا
هشتم کمی و زیادتی واجبات و غیره

سؤالات

بطلات نماز چند است ، چنانچه کسی که عمداً سهواً نماز را باطل میکند
که اند ، چنانچه کسی که عمداً سهواً نماز را باطل میکند که اند

درس بیست و چهارم

نماز مسافر - نماز شخص مسافر فرض است به پنج شرط

اول قصد مسافت و آن مقدار هشت فرسخ شرعیست

پا چهار فرسخ که برود و برگردد در همان روز - ^{آنکه} دوم

سفرش مقصود نباشد - سوم آنکه کثیر السفر نباشد

مانند مکاره و ملاح و جاپاد و غیره

نصرت - کثیر سفر کسی است که ده روز در سفر باشد تا وقت کند

چهارم آنکه در بین سفر عجزی نرسد که در اینجا ملکی

داشته باشد که ششاه یا بیشتر در آن اقامت کرده باشد

پنجم رسیدن محل ترخص و آن مکانی است که دیوارها

بلدش از نظرش محسوب با آنکه صد ازان آواز نشنود و

صورت حصول شرایط واجب است که تمام شرائط را برکند مگر

در چهار جا مسجد مکه - مسجد مدینه - مسجد جامع ^{کوفه}

خاپر کوبلا که در آن مابین قصر و انمام مخبر است

سؤالات

شرایط نواز و فرجه خبر است و گفته اند. چند جا خبر است بین فقهاء ائمه

کتاب الزکوة - در کتب بیست و پنجم

زکوة بر دو قسم است: زکوة مال - زکوة بدن

زکوة مال مقدار مال است که مطابق شرع باشد

دارد شود و واجب است بر هر شخص بالغ عاقل آزاد

قادر بر تصرف در اموال زکوة مال فقط در نه چیز معلوم میگردد

انعام ثلاثه و فصدین و غلات اربعه

مبصره - انعام غده عبارت است از شتر و گاو و گوسفند تمام چهار سال

فصدین - عبارت است از طلا و نقره

غلات اربعه - عبارت است از گندم و جو و یوز و خسر و تمام

اتشان

شرایط و وجوب زکوة انعام

ثلاثه

شرایط و جوب و کوه در انعام ثلاثه چهار چیز است
 اول حول یعنی بازده ماه شری در ملک صاحبش
 بانی باشند و بد حول ماه دوازدهم زکوه بر
 انها واجب می شود

دوم - سوم یعنی در تمام سال عرفاً در بیابان چرند
 باشند نه اینکه از ملک صاحبشان علف بخورند
 سوم - آنکه در تمام حول شتر و گاو و گاو و نفرما
 چهارم - آنکه بضاب برسند
 نصنا - بضاب عبارت است از حدی که در آن حد
 زکوه واجب می شود

در سر بیست و ششم

نصاب - شتر دوازده نصاب دارد

پنج نصاب اولش شریک پنج شتر است تا بیست و پنج
 که در هر پنج شتر باید بایست که سقند بداند

نصاب ششم - بیست و شش ستر است و زکوة آن
یکبنت مخاض است

هفتم - سی و شش ستر است و زکوة آن یکبنت
لبون است

هشتم چهل و شش ستر است و زکوة آن یکجفت است
نهم - شصت و یکست و زکوة آن یکجفت است
دهم - هفتاد و شش است و زکوة آن دو بنت لبون است
یازدهم نود و یکست و زکوة آن دو جفت است

دوازدهم - صد و بیست و یک است و زکوة آن هر
چهل شتر یکبنت لبون است با و هر پنجاه شتر یک
جفت است و هم چنین است هر فرد که بالا رود

نبره - بنت مخاض و بدشتریت که یک سال تمام شده باشد
بنت لبون و بدشتریت که دو سال تمام شده باشد
حقه - و بدشتریت که سه سال تمام شده باشد

فیه داده شتریت که چهار سالش تمام شده باشد

- دوس بیست و هفتم

نصاب کا و - کا و دو نصاب دارد : اول سی

کا و است و زکوة آن یک کو ساله است که یکسال

تمام شده باشد

دوم - چهل است و زکوئش یک کا و است که دو

سالش تمام شده باشد

نصابا کو سفند - کو سفند پنج نصاب دارد

اول چهل است و زکوئش یک کو سفند است

دوم صد و بیست و یکست و زکوة آن دو کو سفند است

سوم دو و بیست و یکست و زکوة آن سه کو سفند است

چهارم سیصد و یکست و زکوة آن چهار کو سفند است

پنجم چهارصد است و زکوئش در هر صد یک کو سفند است

و هم چنین است هر قدر بالا رود

شرایط وجوب زکوة و دفعه پنجم

شرایط وجوب زکوة در دفعه پنجم سه چیز است
اول گذشتن حول بر آنها

دوم مسکون بودن بته معامله

سوم - رسیدن بنصاب

در سه بیست و هشتم

نصاب طلا - طلا دو نصاب دارد

اول بیست مثقال شرعی است ۱ یا روزه مثقال صیرفی

وزکوة آن نیم مثقال شرعی است

دوم - چهار مثقال ۱ یغفر منی و زکوة آن دو

براط است و هم چنین هفتاد و یک بالارود

نیم - مثقال شرعی ۱ نخود است و مثقال صیرفی ۲۳

نزد است و مثقال شرعی ۲۳ فیه اط

بمناقصه نفره دو نصاب دارد

اول دو پست در دهم است ۱۰۵ مثقال صیرفی و
 زکوة شش پنج در دهم است دو قم جهل است و زکوة شش
 یک در دهم است و ششم چهل است و شریفه که بالارود
سؤالات

زکوة چند قسم است در زکوة اول صیت و زکوة نفع و زکوة دست
 زکوة در چند چیز و صیت و شرايط و جوب زکوة در انچه شش باشد چه چیز
 حلال بشود و سوم یعنی چه و نصاب بیسی چه و شتر چند نصاب دارد و زکوة
 چند نصاب دارد و زکوة ام است و شرايط و جوب زکوة در نفع و صیت
 و زکوة امند و طلا چند نصاب دارد و زکوة نم است و مثقال شرعی و مثقال
 صیرفی چه تفاوتی دارد و کيفیال شرعی چند بشرط است و نفع و جوب
 نصاب دارد و زکوة امند و دو پست در دهم چند مثقال صیرفی است

درس بیست و نهم
شرایط و جوب زکوة غلات و ربع

شرایط و جوب زکوة در غلات و ربع و در غیر اینها

اول آنکه در ملک شخص نموکند با اینکه قبل از آن
بستن کندم وجود مو پوز و روشن شدن یا سرخ شدن
خرما با و منتقل کردند

دوم نصاب غلات - نصاب هر یک از غلات اربع یکست
و آن سبصد صاع است که معادل است با دو پست و
هشتاد و هفت من و نوزده و ۲۸ سپر و سه مثقال و دو
گم از آن زکوئی پنست و دو ز با و ثرا و آن واجب است
اگر چه یکپیر باشد

نیمه - صاع معادل است با ۲۸ سپر و شش مثقال و ربع
زکوة هر یک از غلات اربع عشر است اگر چه یکی بحد
باشد با آب جاری خورده باشد و نصف عشر است که
با آب و سنی آب خورده باشد و اگر هر دو قسم آب خورده
باشد اغلب را ملاحظه کرده حکم آن رفتار نمایند و
شناوی سه ربع عشر باید داد با بهنیکه آنها را

نصف کرده از نصفی عشر از نصف دیگر نصف

عشر باید داد

وَقْتُ تَعْلُقِ زَكَاةِ بَغْلَاتِ زَمَانِي اسْتِ که اسم گندم

وجود موپز و خرما بر آنها اطلاق شود

درس سی‌ام - مستحقین زکوة

مستحقین زکوة هشت صنفند

اول و دوم فقرا و مساکین و ایشان کسانی هستند

که بِمَا لَكَ قُوْتَ بِكْسَالِ خود و عیالشان نباشند و

خارج از صنعت و کسب کافیه هم باشند

سوم کسانی که مأمور جمع آوری و تقسیم زکوة باشند

چهارم کفار بکه در جهاد بمسلمین کمک نمایند

پنجم بنده که در نزد آقا پیش بروجت زندگانی کند

ششم - فرض دادا اینکه از دادن فرض خود خارجا^{شد}

و آن فرض در غیر معصیت خرج شده باشد

۴
هفتم در راه ماندگانی که نتوانند خود را بوطنشان
برسانند اگر چه در وطنشان غنی باشند لکن مشروط
براینکه سفریشان معصیت نباشد و هم چنین است
مسافرین که همان باشد

هشتم در راه خدا مانند ساختن پل و راه و مسجد
و مدارس و خرج نظام و وطن و سر خدا اسلام
زکوة فطره

زکوة فطره مقدار مال است که در هر سال در
روز عید فطر باید داد

هر شخص بالغ آزاد بیکه فاد و بر موفت یکسال خود و
عیالش باشد و در سال یک مرتبه زکوة فطره بر او واجب
زکوة فطره بنوشدن ماه شوال واجب می شود اگر چه
خود و عیال واجب النعمه خود و مهمانان که قبل از مغرب
شب عید فطر مراد و در شود زکوة فطره او را باید داد

۴۱
برای هر شخص مترانه یک صاع از قوت ثلث مجلس را

بمسئولین زکوة مال باید بداد و انوار آن

از اول شب عید است تا وقت نماز عید

سوالات

شش ایط زکوة در غلات اربع چند چیز است . نصاب هر یک از غلات
اربع چیست . صناع چند است . زکوة غلات اربع عایدیت
در چه صورت باید داد و در چه صورت نصف عایدیت و در چه صورت
در وقت باید داد . زکوة نباتات چه وقت تقش بگیرد . زکوة غلات
چه وقت باید داد . مستحقین زکوة چند صنفند . زکوة نقره در چه وقت
واجب شود . از طرف کدام اشخاص زکوة نقره را باید داد . برای
نقره چند باید داد . زکوة را از چه چیز باید داد .

کتاب خمس

درس سی و یکم

خمس فقط در هفت چیز است : اول عینیه که از مال

کفاد حربی بدست آید و دم آنچه از معادن استخراج
 شود بشرط آنکه بعد از وضع خارج بیست مثقال شرعی
 طلا بیست دانسته باشد ستوم آنچه از دریا بقواص
 بیرون آید از قبیل مروارید و مرجان و غیره بشرط
 آنکه بعد از وضع خارج بیست آن مساوی یک مثقال
 شرعی طلا باشد

چهارم مال خلا لیکه مخلوط بحرام شود بیهیکه بجز
 داده نشده و صاحبش هم معلوم نباشد
 پنجم آنچه از منافع تجارت و زراعت زیاده بعد از
 وضع خارج سیال یا نه شخص و عیالش بطور افضلا
 ششم زمینیکه کافر دخی از مسلمان بخرد
 هفتم کجیکه سکه اسلام ندانسته باشد بشرط آنکه
 بیست مثقال شرعی طلا ارزش داشته باشد
 نهم هر خمس - خمس شش و شصت می شود

سه سهم آن مال امام زمان است که دو زمان غیبت
بفقه جامع الشرائط ناپید بوسند و سه سهم دیگر آن
باید بفقیران و یتیمان و ابناء السبیل ساکنان
هاشمی بوسند

هرگاه مستحق خمس در بدی موجود باشد جایز نیست بیا می دیگر نقل نموده

سؤالات

خمس در چند چیز واجب است و که اند . خمس بچند قسمت میشود . مسهر کاه در

مستحق خمس موجود است آیا جایز است نقل بکسی دیگر

کتاب صوم

درس سی و دوم

روزه عبارت است از امساک از مفطرات بابت

مفطرات یا مبطلات روزه

مبطلات روزه از این قرار است : اکل و شرب و

رسانیدن غبار غلیظ بمخلوق و فی کردن عمدًا و غیره

مسائل

۱- برای افطار کردن روزه ماه رمضان و مندومعین مطلقا

و قضا رمضان بعد از زوال کفاره واجب است

۲- کفاره روزه رمضان و مندومعین یکی از سه چیز است

اول آزاد کردن بکینه

دوم شصت روز شوالی روزه گرفتن

سوم شصت مسکین طعام دادن

و کفاره قضاء رمضان بعد از زوال اطعام ده مسکین در

صورت عجز سه روز روزه گرفتن است

۳- هرگاه موجب کفاره مکرر شود کفاره هم تکرار می شود

درس سی و سوم

افطار روزه روز چهارم است

واجب - مستحب - حرام - مکروه

روز نهار واجب ششم است : اول روزه رمضان

دوم کفاره ووزه - سوم ووزه فضا - چهارم ووزه حج

پنجم ووزه نذر و شبه آن ششم ووزه ووز سوم اعتکاف
روزه کما حرام روزه کما حرام عبارت است از روز
 عید بن و ایام تشریف برای کسی که در منی باشد
 و روزه نذر معصیت و یوم المثل بقصد رمضان
 و روزه صمت و روزه وصال و روزه واجب در سفر

روزه رمضان

شهر ماه رمضان ماه رمضان یکی از سه چیز ثابت است
 اول رؤیت هلال - دوم گذشتن سی روز از شعبان
 سوم شباع یا شهادت عدلین بر رؤیت هلال

در سی و چهارم

روزه ماه رمضان واجب است بر هر شخص بالغ عاقل
 مفهم سالم از مرض

نکات روزه

و در دوزۀ رمضان فصد قریب کافی است و در غیر آن

بغیر لازم است و وقت نیت روزه از طلوع فجر

صادق است تا مغرب همان روز

اشخاصیکہ روزہ آنها صحیح نیست

اشخاصیکہ روزہ آنها صحیح نیست از این قرارند

اول مسافر - دوم مریض - سوم مرد پیر و زن پیر

از روزہ گرفتن عاجز باشند چہارم کسیکہ بواسطہ

نشتکی نتواند روزہ بگیرد - پنجم زنیکہ نزدیک وضع حمل

باشد و مرضعہ کہ شیرش کم باشد و احساس خیر

نیت بطفل بنماید - پنجم بیماریکہ ظن بضرر حاصل نماید

تذکرہ - قسم اول و دوم باید روزہ واقضا نماید

و قسم سوم و چهارم فقط برای هر روز بکند طعام

بدہد و قسم پنجم علاوه بردادن طعام باید نضاء

هم بگیرد و قسم ششم باید قضا آنرا بگیرد

نَبَضٌ - مدعا دل است با سیر ۹ شغال و ۱۲ نخود و نیم

سؤالات

روزه چیست . مطلقاً روزه چند چیز است و کد اماند ، در کدام روزها
گفتار واجب است . گفتار در روزه رمضان و نذر سبب چیست و گفتار و قضا
در رمضان بعد از زوال چیست . هرگاه موجب گفتار و کفر شود گفتار در
کفر میشود یا نه ، روزه بر چند قسم است و در روزه های حرام که اماند
است در رمضان چه چیز ثابت میشود و در روزه رمضان بر کد واجب میشود
روزه در رمضان تعدد قربت کافیت است ، وقت نیت روزه کی است
در روزه چیست رات ، اثناسی که روزه آنها صحیح نیست که اماند

کتاب الحج

درس سنی و پنجم

حج - حج عبارت است از زیارت مکه مطابق
شرع

حجۃ الاسلام حجة الاسلام آئینہ بر حسب شرع
بشرایط معتد بہ بکمرنبہ واجب می شود و گاهی بواسطه
ندرو شبہ آن و افساد و نپایان واجب می شود
حجۃ الاسلام واجب است بر ہر شخص بالغ آزادی کہ
استطاعت داشته باشد

ہر گاہ در سال اول استطاعت رفتن بہ تکہ ممکن نشود
واجب است کہ در سال دوم برود و ہنگام
افساح حج - حج بوسہ قسم است ، حج تمتع -
فران و افراد

حج تمتع بر کسی واجب است کہ منزلش از مکہ شاذلہ
فرسخ و بیش تر دور باشد

حج فران و افراد بر کسی واجب است کہ دورتر از
از مکہ کمتر از شاذلہ فرسخ باشد

ہر یک از اقسام حج یکسہ را در ولی عمرہ تمتع بر حجت

مقدم و عمره مفرده فران و افراد از حج آن دو مؤخر^{است}

درس سی و ششم

افعال عمره

افعال عمره منع پنج چیز است : احرام و طواف
و دو رکعت نماز طواف و سعی بین صفا و مروه و ^{نقص}
افعال حج چهارده چیز است

احرام و توف بعرفات و توف بمشعر الحرام افاضه
از مشعر الحرام بمنى رمی جمرة عقبه تخر حلق یا تقصیر
طواف زیارت دو رکعت نماز طواف سعی بین صفا
و مروه طواف نساء دو رکعت نماز طواف نساء
مبیت بمنى رمی جمرات ثلاث

نقص - بین ناخن گرفتن یا سقار می از روی مدینه

سوالات

حج یعنی چه ، حجه الاسلام چیست ، حجه الاسلام بر کیه واجب است ..

شرایط و جوب قوا اسلام صیبت . برگاه در سال اول استطاعت
 رفتن بمکه نشود بکنند . حج برخیزد قسم است . حج تنع برگاه واجب است
 عشره تنع اول باید سجا آورده شود یا بد از حج . افعال عشره تنع
 چند چیز است . افعال چند چیز است .

کتاب جهاد درس سی و هفتم

جهاد واجب است بر هر عاقل آزاد ذکور بشرط
 دعوت امام یا نائب خاص او

جهاد از اشخاصیکه عذر و دافعه کوران و پیران
 و مزبضه هائیکه عاجز باشند و امثال آن ساقط است
 جهاد با مسخران و اطفال و اجنبان

طایفه اول یهود و نصاری و مجوس و باید با آنها
 جهاد کرد تا اینکه مسلمان شوند یا بدیهه ایط ذمه
 ملتزم گردند و شرایط ذمه از این قرار است

اول آنکه قبول جریه نمایند و دوم آنکه مطیع احکام
 مسلمین باشند و سوم آنکه مسلمین را از دست نکشند
 چهارم آنکه محترمان را علناً مرتکب نشوند خاصه
 شهب خمر و غیره پنجم آنکه برای خود معبد سازند
 و نافرمانی ننمایند

هرگاه بشرابط ذمه ملتزم بشوند در پناه اسلام
 و آموخته مال و جان و ناموس آنان محفوظ خواهد
 بود و مقدار جزیه بینه بنظر امام است

درس سی و هشتم

طایفه دوم کفار غیر کما بی هستند و باید با ایشان
 جهاد کرد تا اینکه دین اسلام را قبول نمایند یا
 شوند و چهره دیگر از آنان پذیرفته نیست

طایفه سوم کسانی هستند که بر امام باغی شوند و
 با ایشان باید جهاد کرد تا اینکه مطیع شوند یا کشته

و دفاع - دفاع عبادت است از چهار جهت - خدا در
 مسلمین هر وقت که کفار را دارد تصرف نماید اسلام
 نمایند اگر چه بکوی جب باشد با آنکه مسلمین اسیر کنند
 و با آنکه اموال ایشان را بفارغ بپیرند و این صورت
 دفاع واجب است بر عموم مسلمین از زن و مرد و صبیح و
 مرخص و غیره در زمان امام وجه در زمان غیبت امام

کتاب امر معروف و نهی از منکر

درس سی و نهم

امر معروف یعنی واداشتن با طاعت قانون اسلام
 نهی از منکر یعنی بازداشتن از مخالفت قانون اسلام
 امر معروف و نهی از منکر بچهار شرط واجب می شود
 اول آنکه امر و ناهیه عالم بقانون بوده و معروف و منکر را
 میزید هتند دوم آنکه ضرر جانی و مالی بخواهد یا یکی
 از مؤمنین نباشد سوم آنکه احتمال اثر کردن را بد هتند

چهارم آنکه ترك کنند معروف و بجا آورنده
منكر و كار خود اصرار داشته باشد

سوالات

جهاد بر كه واجب است . جهاد از كدام شخص ساقط است . با چند تن
جهاد واجب است . دفاع یعنی چه . . . دفاع بر كه واجب است . شرط
ذمه چیست . . . امر معروف یعنی چه . . . نهی از منكر یعنی چه . . . امر معروف
و نهی از منكر بخند شرط واجب است كه اند . چه وقت امر معروف
و نهی از منكر واجب و چه وقت مستحب است . بر او از نهی منكر چیست .

كتاب بجا آوردن

درس چهارم

افشا كسب كسب بر پنج قسم است

واجب - مستحب - حرام - مكروه - مباح

كسب واجب آنست كه معیشت شخص مخصوص بدان باشد

و مستحب آنست كه غرض از آن توسعه معیشت عیال شخص باشد

کسب حرام آن است که شرعاً ممنوع باشد
کسب مکروه آنست که نکردن آن بهتر است مثل
مترافی و کفن فروشی

کسب مباح آنست که غرض از آن زیاد شدن مال
باشد با عدم احتیاج و ضرر

افشا کسبها حرام است
در کتابت معانی

کسبها حرام از این قرار است
میتواند عمل بر آن است

اول خرید و فروش اشياء نجس مثل شراب و کلبه
مسکرات و مینه و خون و بول و سرکین چو اناث
حرام گوشت و غیره

دوم چیزهایی که مضمود از آن کلمه بر فعل حرام باشد
مثل خرید و فروش آنکو و ماخرهای شرعاً حرام و غیره

سوم خرید و فروش چیزهایی که انتفاعی بر آن نیست
از قبیل بوزینه و خوس و غیره

همان کسب چیزها بیکه فعلاً آنها حرام است مثل

غنا خواندن و غیره می و غیره

نیم - کسب چیزها بیکه فعلاً آنها واجب است مثل

اجرت گرفتن برای غسل و کفن و نماز اموات و غیره

سؤالات

کسب بر چند قسم است. کسب واجب که ام است. کسب مستحب که است

کسب حرام که است. کسب مکروه که ام است. کسب مباح که است

کسبهای حرام چند قسم است و که است

خاتمه - معاصی کبیره

معاصی کبیره افعالی است که ارتکاب آنها موجب عفا^{ست}

در دنیا و آخرت و بدبخشی است و عمد آنها از اینها است

قتل نفس - سرقت - شرب خمر و سایر مسکرات

کتمان شهادت در موقع لزوم - عیب - نماز^و

ایهام - انزاع - شهادت دروغ - فتنه جوئی و عیب جوئی

نقلند گفته کتب خطی

در اصول دین شخص باید اجتهاد کند و در فروع لازم است که از مجتهد جامع الشرائط تقلید نماید
مگر اینکه خود مجتهد و در فروع باشد

۱- باید مستمسک سنی معاصی کسیره را با تفاسد احادیثی آنها از خارج شرح داده کائنات و غایت عاقبت از کتاب آنها با اطفال خاطر نشان نماید

۲- در خصوص شرعیات تیر با اطفال بفرماند که مراد شرعیات منحصر بمطالعه دوره ابتدائی نیست و این دوره فقط کلیات مذکور شده برای سائل خرسیده موقع لزوم رجوع بر سائل عملیه میباشد

کتابهای مورد نیاز

(۱۳۴۷)

